

100+1

Sobota
2. 9. 2023

3/4

Molnárových vlastne

Posledný tlačený!

Zajtra už len online

Robia cesty.
Budú vol'by!

Expozícia

101 ročníkov a toto je môj prvý. Doteraz som sa Scénickej Žatve vyhýbal, a to z jednoduchého dôvodu – prosté nechodom na festivaly, ktoré nie sú overené časom. Myslím, že ak festival vydrží 100 rokov a stále je svieži, mladý a oblúbený, ide o dobre zorganizovanú akciu so zaujímavým konceptom. A na Slovensku je to skutočne unikát – ale naozaj neviem, neexistuje zase veľa festivalov, ktoré majú po svojom 100. ročníku, takže som na nich nebola a nemám to s čím porovnávať. Divadelnú Nitru čaká ešte 68 ročníkov, Novú Drámu 80, Dotyky a spojenia až 82, kým bude skutočne možné povedať: toto je dobrý par ekselans geniálny festival.

Žiadny zo slovenských divadelných festivalov nie je taký divácky overený, nemá za sebou jedno celé storočie okrem Scénickej Žatvy. A tým pádom by sme nemali plynovať energiou na účasť na nich. Osobne by som zaviedla takéto uvažovanie celkovo do divadelného priestoru – neist' na inscenáciu, kym nemá 100. reprízu. To by sme nič potom nevideli, divadlá by boli prázdne, prestali by časom existovať a peniaze by šli konečne na niečo zmysluplné: petangový zväz mládeže z Dunajskej Stredy, festival súčasných mrvacích fariem, hudobný festival tých najlepších hudobných skupín zo Starej Ľubovne a parížsky šalát pre redakciu festívika Scénickej Žatvy. A už teraz viem, ktoré divadlá by zanikli ako prvé a ktoré inscenácie by mali zároveň premiéru a derniéru. Nejde o to, že čo je populárne, musí zostať v repertoári navždy, aby sme z toho vedeli vydojiť čo najviac. Ide čisto o efektivitu. Ved' predsa aj Scénická Žatva ukazuje, kolko mladých divadelných súborov nám v tom našom krásnom slovenskom kontexte vzniká. A kto má na to v tom našom krásnom slovenskom kontexte dnes čas? Najprv to overte vy svojimi návštevami, možno sa potom na veľkolepých oslavách stovky uvidíme na raute.

Drvivú väčšinu festivalov mám momentálne v nedohľadne. Preto môžem len obdivovať bezprostrednosť a nádheru Scénickej Žatvy. Ako ľahko sa tu človek spriateli, ako ľahko si vymení kontakty, ako ľahko tu nad víenkou kritizuje (ale aj chváli, pozn. red.) videné výkony. Možno je to vlastnosť aj iných divadelných festivalov, ale ja som na žiadnom nebola, lebo – už sme si to vysvetlili. Pravdepodobne tu vzniknú pevné priateľstvá a kedže sa už okrem Žatvy na žiadnej inej akcii nasledujúce desiatky rokov nestretнемe, zostáva nám iba pozývať sa na narodeninové oslavy, k štedrovečernému stolu (konzervatívne matky sa určite divadelníkom pri kaprovi potešia) alebo na silvestrovské oslavy (ale pozor, nie je Silvester ako Silvester, všakže). A ja sa úprimne teším a som zvedavá, čo dostanem od Mikha Forgácsa pod stromček.

Tak Žatvujme ešte ďalších 100 rokov! A vidíme sa na Pohode 2096!

DilEmma

PRED SLOV

Kvízožurnál

10+1 nápadov, ako premenovať Žatvu

- 1. Martin** (po vzore Východná)
- 2. Molnárov Martin**
- 3. Timravine Trebatice** (potrebné zmeniť miesto)
- 4. Forgácsove Znaky**
- 5. Forgácsov Mikuláš** (potrebné zmeniť miesto?)
- 6. Scénické obžinky**
- 7. Dachova Plzeň**
- 8. Matejove Moškovce**
- 9. Blahove Uhlárovce**
- 10. Kičiňovej kiči Kičiňovce**

11. Žižkov Žižkov

Povedali mi, že Slovákov neberú

V porote sa okrem dobre známych mien tento rok stretli aj Molnárove stále kratšie a kratšie kraťase a Tomáš Žižka. Scénograf, hudobník, režisér a pedagóg sa v súčasnosti venuje doktorandom na Katedre alternatívneho divadla na DAMU v Prahe. Zároveň spolu s Technickou akademiou vied rozbiehajú environmentalný panel, v ktorom sa zameriavajú na ekologické stránky divadelníctva.

Kto je Tomáš Žižka?

Vyštudoval som rezbárstvo na ŠUPke v Bratislave a po nej som chcel ísi študovať sklo do Prahy. No, a tam mi povedali, že Slovákov neberú. Neskôr mi kamarát hovoril, že ide na prijímačky na scénografiu – na loutkarinu. Povedal som si, že to znie zaujímavo a tak som išiel s ním. Mňa prijali a jeho nie. To mi dodnes mrzí, že som s ním takto nechcene vypiekol. Takže som nakoniec vyštudoval bábkarinu. Neskôr sme mali taký kolektív s Ondrom Spišákom a s Petrom Formanom, robili sme divadelné púte. A vďaka tomu som si zvykol robiť v exteriéroch a v nedivadelných priestoroch. Základom som taký projekt, program na DAMU.

Čo vy a amatérské divadlo?

Ešte ako ŠUPkári sme cez Jozefa Mokošu robili divadlo. Pre nás to bolo veľmi zaujímavé stretnutie s ním a ešte s Hanou Cigánovou. Vďaka Mokošovi sme sa dostali s takou študentskou satirou na Kremnické gagy a jazdili sme po Slovensku. Neskôr ma Peter Scherhaufner stiahol do divadla Lucerna, to je také staré ochotnícke divadlo na Malostranskom námestí. Inscenovali sme tam denník jednej predavačky z miestnych lahvôdok. Vtedy sa mi otvorili nové proporce pre mňa do tej doby neznáme. Neskôr som začal lektorovať na krajských a všeľjakých iných celoštátnych prehliadkach v Česku.

Stihli ste si za týchto pári dní všimnúť, v čom sa líši to české ochotnícke, amatérské divadlo od slovenského?

Veľmi ma zaujíma, ako sa tu vníma to ochotnícke a amatérské, lebo ono sú tu dva výrazy. V Česku sú niektoré spolky ochotnícke a nenazývajú sa amatérské, a naopak. V Česku divadlá dbajú viac o formu ako o prejav a tu je to naopak, samozrejme nie vždy. Vnímam tu viac odhodlania a tiež prežívania, takého hrozne rigidného herectva a to nemyslím zlom. Aj páatos má vlastne svoje konštelácie, ktoré sú s kultúrou spojené. Tvorba tu má bližšie k Poľsku než tá česká, tam zase vnímam germánsky akcent v tvorbe. Čo je však zaujímavé, že Česi nepristúpili na celoštátnu prehliadku s tým, že by v programe figurovala poézia a predes ako taký. Je to taká oddelená odnož. A to je škoda. Tu to veľmi vítam.

Čo by ste popriali Scénickej žatve v jej novom, čerstvo začatom storočí?

Čo je na Žatve úžasné, je tá vzájomnosť. Dúfam, že dosievame k tomu, aby sme boli schopní konštrukívnu kritiku ustáť a nebude sa na ňu fukovať. Nemyslím len rozbory, ale tak všeobecne, posúvať sa vďaka týmto kritickým pohľadom. V amatérskom divadle je úplne rozhodujúce to, že to robia ľudia s nejakým presvedčením, nejakou vnútornou potrebou. Toto by som poprial, aby bolo viac takýchto ľudí, aby nám nevznikal akýsi vedľajší prúd, ktorý nasleduje mainstreamovú nekvalitu.

FEL

1. Ako sa volá prvý film, v ktorom účinkoval Jozef Krone?

- a) Molnár na korze
- b) Katka
- c) Matka

2. Jozef Krone tak tiež účinkoval v legendárnom filme o ešte legendárnejšom zbojníkovi. Ako sa volá?

- a) Molnár hipsterský zbojník
- b) Forgáč myšlienkový zbojník
- c) Pacho hybský zbojník

3. Ktorý z nasledujúcich filmov, v ktorých sa objavil aj Jozef Krone, má na ČSFD najmenej percent? Konkrétnie 22%.

- a) Tisícročná včela
- b) Rysavá jalovica
- c) Vášníviv bozk

4. Ako sa volá film o troch mušketieroch, v ktorom hral Jozef Krone?

- a) Môj prítel d'Molnár
- b) Môj prítel d'Artagnan
- c) Môj prítel d'Atos

5. Ako sa volá film z roku 1974, ktorý režíroval Karol L. Zachar a spolu s Jozefom Kroneom sa v nôm objavili aj Edo Romančík, Emília Vášáryová, Michal Dočolomanský či Ladislav Chudík?

- a) Škriatok
- b) Molnár
- c) Trpaslík

Pavol Začiatocný

Správne odpovede: 1b, 2c, 3c, 4b, 5a

Filmový kvíz s fejkovým Konečným

Klopkanie

**Emma a Miriam
Martinákové**

★ **Detský divadelný súbor
Bebčina, Nová Dubnica**

Zlaté pásmo v kategórii recitačné kolektívy
a divadlá poézie detí, Hviezdoslavov Kubín
2023

Strašidelné príbehy pomáhajú s úpravou stolice

Detský divadelný súbor Bebčina z Novej Dubnice patrí ku kolektívom zo zlatého pásma tohtoročného Hviezdoslavovho Kubína. Svoje Klopkanie uviedli aj na Scénickej žatve. Režisérka a pedagogička Miriam Martináková je známa inscenáciami, v ktorých si nájde svoje miesto každé z často aj dvadsiatich detí. Tak je to aj v tomto prípade, no tentoraz už mala hlavné režisérské slovo Emma Martináková. Recitačný kolektív sa spoločne snaží o súhru, vnímanie partnera na javisku, deti majú dôslednú artikuláciu, v konaní sú prirodzené. Ich odevom sú mikiny s kapucňou rôznych veľkostí a farieb. Taktôž zvolený kostým je sčasti uniformný, sčasti odkazuje na reálny život detí, kapucňa dodáva ďalšie možnosti.

Deti nám prednesom textu Zvonimíra Baloga povedali o tom, aký život majú klince, ale dozvedeli sme sa aj o strašidelných príbehoch (aj o takých, ktoré „pomáhajú s úpravou stolice“), o tom, že od strachu sa dá zabudnúť svoje meno alebo z neho začnú rásti vlasy. Vieme už, čo sú pre nich strašidelné príbehy a že ten najstrašidelnnejší je, keď chcú dospelí vyhnáť vymýšľanie z ich hláv. Tomuto predchádzala zaujímavá časť, kde deti hovorili frázy, ktoré počúvajú od rodičov, a tá je pre nás všetkých, ktorí deti, či už vlastné alebo cudzie, vychovávame, dôležitým priponutím, aby sme sa snažili takým slovám vyhnúť.

Lenka Dzadíková

Po mylnom uvedení predstavenia hľásateľko u namiesto Ženby prišlo to, čo prichádza po ženbe, a nie jednej. Na javisko sa vyrojilo osemnásť bebciačat a začala sa detektívka. Čo za kriminálnika to tam medzi nimi bolo? Čo a koho to chcel tlačť a následne obalíť? No predsa rezeň – vyčítavo na nás ukazujú prstami.

Po predstavení som si vyententičkoval dve predstaviteľky, Ritu a Nelu. Respondentky chvíľu váhali, či majú ísť so mnou obďaleč niekom do ticha (správne, ved' ma nepoznajú), ale po vypočúti si mojej prvej otázky sa s vervou pustili do odpovedí. Ved' toto vôbec nie je seriózny plátok.

Napriek tomu, že rezeň s ryžou – a to zistili aj americkí vedeči už začiatkom devätnásťteho storočia –, je výsadou Záhoria, a to každú nedeľu, aj v Novej Dubnici je oblúbenou pochúťkou. Respondentka Nela si dokonca túto lahôdku rada osvieží kukuricou. Rita, naopak, tanier k rezňu rada zaplní zemiakmi. Trochu nuda, ale ešte je mladá. Ved' ona dospeje.

Súbor väčší ako priemerný obecný futbalový klub po celý čas na javisku veľmi sympaticky súznel a pôsobil ako rokmi ovenčený a strašťami oplieskaný kolektív. Ako dokážu fungovať v takomto enormnom počte? „Počúvame sa a veľa sa medzi sebou rozprávame,“ prezradila Nela. „A hlavne máme sa radi,“ dodala Rita.

Ostali však v Novej Dubnici deti aj na iné krúžky? Vraj áno.

VTIPNÉ FAKTY

- Označenie „Wiener Schnitzel“ sa prvýkrát objavilo na konci 19. storočia, pričom prvá známa zmienka je v kuchárskej knihe z roku 1831.

- 9. september je národným dňom Wiener Schnitzel.

- Myšlienka zmäkčiť kus tvrdého mäsa udieraním je evidentná v najstarších pamiatkách histórie človeka. Rimania však zanechali dôkaz o zušľachtení tenkého plátku mäsa vybagrovaného v chlebe a vyprážaného v 1. storočí pred Kristom.

Daj si rezeň, pojde ti karta

FEL

Spojenia kolektív

**Divadlo Falangir,
Kostolište**

Zlaté pásmo v súťaži Zlatá priadka 2023

Teo a kolektívny šikanátor

Šikana nepadá z neba, ale dozrieva. Má počiatočné fázy, keď si agresor sprvu vtipuje dieťa náchylné k manipulácii či dôverčivosti a následne ho prenasleduje a mučí. Už Robert Musil zobrazil vo svojej pravotine *Zmätky chovanca Törlessa* desivé praktiky v rámci triedneho kolektívu a po ňom nasledovali ďalší a ďalší. A ak si ešte ktosi na Slovensku pred pandémiou nevšimol, že zbavovanie dôstojnosti, psychické i fyzické tyranie či dokonca pokusy o samovraždu v školských laviciach sú závažný celospoločenský problém, po nútenej karanténe (ktorá zasiahla duševné zdravie mnohých mladých ľudí) to už musí byť očividné každému.

Do tejto bezútečnej klímy vstupuje divadlo Falangir s inscenáciou *Spojenia*, ktorá sa práve optikou zraniteľnej mladej generácie prihovára k vyššie opisanému. Cistý javiskový priestor sa postupne zapĺňa mozaikou detských tel a drobnými smalltalkami a etuskami. Z presne vyskladanej expozície začne (aj za pomoci odlišného kostýmu) vyrátať 12-ročný Teo, ústredná postava nasledujúceho príbehu.

Inscenácia postupne naberá potrebné vrstvy. Herci a herečky s roboticky rytmickým chladom opakujú slová metaforizujúce všeprítomný tlak na dnešné deti – úspech, projekt, stres, škola, čas... Teo sa zasa zdôveruje, z akého socio-kultúrneho prostredia a ekonomicky zlej situácie pochádzajú jeho rodičia, čo sa stáva vďačným terčom pre jeho šikanátorov. Trefný, hoc skratkovitý opis našej reality (sociálne nerovnosti, vyžadovaná dokonalosť, pretrhávanie priateľstiev...) však prestanú zaplňať dramaturgicky diferencovaní spolužiaci a spolužiačky. Z pôvodne rôznorodých postáv sa stane kolektívny antihrdina s jediným cieľom – ničiť život zraniteľnému Teovi. Je škoda, že sa dômyselnnejšie nepracuje aj s výtvarnými prostriedkami, čiže s drevenými tyčami, ktoré iba efektne demonstrovali sprítomnenie témy násilia a medziľudských svárov, alebo s veľkým maliarskym igelitom, ktorý sa využíje iba pri záverečnom obrazze. Pritom tento plastový artefakt ponúka potenciálne oveľa väčšie spektrum významov.

Inscenácia má teda famózny úvod, stred pripomínajúci už skôr iba fotografické výjavy všeobecnej šikany na školách, no príde silný záver, v ktorom sa názov inscenácie stáva jej pointou – ako ľudia sa, žiaľ, dokážeme spojiť, stmelíť a rovnocenne postaviť jeden vedľa druhého až vtedy, keď nastane tragédia. Alebo sa aj potom začneme iba pokrytecky vyhovárať?

Jakub Molnár

Koncentrácia inscenácií, ktoré na Scénickej žatve predostreli vázne témy šikany v kolektíve či toxickeho domáceho prostredia naznačuje, že by sme mali ako spoločnosť zbystríť pozornosť. Aj psychológovia varujú, že počas covidu a po ňom alarmujúco narastli prípady psychologických problémov, dokonca pokusov o samovraždu u detí a mladistvých. Ako hovorí režisérka súboru Falangir s pôvabne nezvyčajným menom Beina Reifová, je to jav, ktorý nemôžeme obísť ani v divadle. A hoci ona sama sa spracovávaniu traumatizujúcich tém vyhýbala, keď natrafila na knihu *Spojenia* a začala sa ňou zaoberať spolu so súborom, zistila, že situácia je ešte väčšia, než by očakávala. Napokon to potvrdzujú aj viaceré medializované prípady šikany na Slovensku.

Pozitívom je, že na Žatve sa aj tento rok zišlo toľko mladých súborov, vrátane toho malackého, ktoré pôsobia na javisku zohrato a súdržne a môžeme veriť, že im ani nenapadne vysmievať sa zo svojich kamarátov a kamarátok a ubližovať im. Ba môžeme sa nádejať, že aj ich diváci budú po zhliadnutí predstavení empatickejší a všímať sa voči neprávostiam, ktorým niekto iný čelí. Aj to je jednou z ambícii súboru – nechcú robiť divadlo, ktoré by bolo iba vtipné a páčivé, ale aj také, ktoré bude znepokojovali diváka (a nielen toho malackého) a bude vytvárať priestor pre experiment. Za týmto účelom si prizývajú aj hostujúcich tvorcov – napríklad Alfréda Swana, Karola D. Horvátha, či mladý talent – Pavla Viechu (*niekdajšieho redaktora festivalového denníka, pozn. red.*).

Ďalším pozitívom je, že divadelný súbor Falangir, napriek tomu, že nemá ideálne zázemie, má okolo 60 členov a očividne prosperuje. Hoci do kultúraku sa dostanú len vtedy, keď tam nie je svadba alebo joginky, začali organizovať festival Regio Pompa, na ktorom okrem predstavení prebiehajú aj tvorivé dieľne s nám žatevnikom známymi lektormi ako Jakub Molnár či Filip Hajduk (ktorých si údajne frekventanti veľmi pochvalovali).

A mimochodom, vedeli ste, že falangir je po záhorácky „vetropach“? Ja nie, a tak som sa na odlahčenie rozhovoru po úvodnom pesimizme opýtala na pôvod názvu súboru. Genéza súvisí s tým, že členovia súboru sú vždy kdesi rozlietaní, neobsedia na mieste, a tak sa zrodilo toto pomenovanie. Prajeme im teda aj do ďalšej sezóny tvorivý rozlet a priažnivý divadelný vietor!

Maš.

NO LAND
kolektív
dNO, Námestovo
Zlaté pásмо v kategórii I.
Prúdy súčasného divadla
Na Belopotockého Mikuláši 2023

Umění místa

Jak symboličtěji může zarezonovat v obecnějším kontextu představení, jež se odehrálo na den Ústavy? O tom jsem se přesvědčil na třetím večeru Scénické žatvy na dokumentárním divadelním opusu s tématem lidského strádání nad ztrátou rodné půdy. Umění z místa "No Land" je scénizovanou zprávou o vynuceném odsunu obyvatel z území, které dnes přelívá voda Oravské přehrady. Inscenátoři citlivě pracují s fakty a emocemi časů, kdy obyvatelé vesnic-dědin-otčin (co se dědili po předcích) nuceně opouštěli svůj kraj, aby nám divákům poskytli autentickou zprávu a abychom se probudili v empatii. Výsledná společná komunitní událost je citová, půdu provoněná situace, která otevírá další otázky. Třeba jaká je současnost místních rodáků a všeobecně, zda jsme schopni také vnímat migraci jinou = Nomads Land.

Způsob, jakým vykládáme to, co vnímáme, ovlivňuje nejen náš obraz světa, ale omezuje nebo rozšiřuje i náš horizont a s ním i možnosti sebe či naše okolí změnit. Chci-li přijít něčemu na klub a nechávám plynout tok myšlenek, ponechám otevřena emotivní a logická stavidla, koukám do odrazu řeky, přehrady i pod hladinu intuice. Objevuji v reflexech a záznamech z realizací podobnosti, kořeny akcí s preferencí specifického místa, specifického času k preferencím specifických komunit. Vidím jasnejší větvoví v souvislostech i s vlastním rodinným rodokmenem. Lidské myšlení v sobě zahrnuje dvojí princip. Jeden pracuje analyticky, lineárně. Spojuje se s myšlením, rozumem, obrací nás směrem k budoucnosti. Druhý pracuje synteticky, analogicky a v obrazech, obrací se spíše do minulosti, spojujeme ho s citem a s vnímáním života komplexně. Tato část myšlení také souvisí s fantazíí a uměním. Našim posláním jako umělců i vědců je inspirovat a nechat se inspirovat. Harmonie myšlení, vůle a citu přinesená a soustředěná v každodennosti, jež reflekтуje přítomnost. Umění a věda v sobě obsahují dva principy: princip formy a tvůrčí princip. Forma je vnější smyslová zkušenost. Je-li člověku něco přirozené, jsou to bezpochyby naše smysly a tělesnost. Tvoření je akt vnitřních duševních pochodů. Proto tvůrčí princip zahrnuje schopnost poznání v nových vztazích, tvorbu nových kombinací, pružnost vnímání, představování i myšlení, originalitu, senzitivitu, inspiraci, intuici, nekonformnost. Nebylo by dobré preferovat rozum ani city, ale snažit se je provázat, a to i ve výuce, i v tvorbě. Nejlépe lze vidět problematiku na protikladu slov hodnotit – pozorovat. Pozorování znamená, že člověk prohlédne, zorientuje se. Každou otázkou, téma, úkol nebo roli, před kterou bude stát či stojí, bude schopen uvidět, uchopit z různých pozic s větší lehkostí a svobodněji.

Děkuji za ucelený zážitek s komunitním viděním a s novou perspektivou pro krajinu a lidi na Oravě. Já stále věřím, že divadlo je sociální akt...

Tomáš Žížka

Inscenácia divadelného súboru dNO je výnimočným kusom na tohtoročnej Scénickej Žatve – je jedným z mála predstavení, počas ktorých som dostala záchvat paniky (v dobrom) a nebola schopná pohnúť sa. A po skončení rozprávať. A mala som spraviť so súborom rozhovor. (A je toto výhovorka, prečo je ten článok taký krátky?)

Kolektív tohto nezávislého divadla je veľmi príjemným zjavom: odpovedať na moje otázky chceli všetci a naraz. Popri upratovaní hrnčiarskej hliny. Súbor sa s inscenáciou lúči. Prezili s ňou krásne chvíle, aj doma, aj pri hostovaní po Slovensku. Hrali dvadsaťdvakrát, Roman Š. to počítal. Často sa im stáva, že na predstavenie prídu ľudia, ktorí majú priame spojenie s ich inscenáciou. Bud' si vysídlenie prezili, alebo sú príbuzní či kamaráti a počúvajú o tom v rodinách. Na zbere materiálu si dali záležať (režisér prízvukuje, že extrémne), a tak sa inscenácia stala neuveriteľne osobnou a citlivou. „Prišli aj ľudia, ktorí to zažili. Odchádzali so sklenenými očami.“ Snažili sa o skutočnú výpoved. Prelomiť tabu a prestať robiť hrubé čiary za našimi historickými udalosťami.

Na záver bol priestor aj na nekonvenčnejšie otázky, hoci sa po tak silnom zážitku kládli ľažko. Čo by si z hrnčiarskej hliny postavili, keby mohli? Režisér dieťa, ktoré aj na začiatku malo byť, lenže nie sú po výtvarnej stránke veľmi zruční. A Roman V. by si asi zateplil dom – ak sa to dá.

Dilemma

Žiadna pôda, len hrnčiarska hлина

ženba
Nikolaj Vasilievič
Gogol'
★ Divadlo „A“ a Divadlo
SHANTI, Prievidza
Vít'az kategórie II. Prúdy tradičného
Divadla na Belopotockého Mikuláši 2023

Nikolaj Vasilievič Tinder

Ruský dramatik Gogol' vstúpil do sféry komična, ktoré je vďaka jeho mnohoznačnosti vzácné. Jeho humor podpichuje, nastavuje nemilosrdné zrkadlo a nenecháva žiadnu nitku suchú na gatiach ľudskej amorálnosti a pýchy. Kumšt jeho nadčasových komédií tkvie v presnom vypointovaní drobných gagov, ku ktorým možno (aspieľ intuitívne) prisúdiť konkrétnu geografickú či kontextovú narážku, s ktorou publikum väčšinou rezonuje a ktorej aplauduje. Čo však v prípade, ak ostane výklad textu na primárnej úrovni čítania?

V prípade inscenácie Ženba Divadla „A“ a divadla Shanti oceňujem hned niekoľko aspektov. Ide v najlepšom zmysle slova o „žánrovku“, ktorá je precízna a pôvabná v hereckej drobnokresbe, rytmickom cítení a nadnesenej atmosfére. Hostujúci režisér P. Palík nevyhnutne prepracoval jazykový materiál hry a tým ju zbalil umelo vyznivajúcich vetylých konštrukcií a ozdobných figúr (až na dva ľažiskové monológy, ktoré v kontexte zvyšného textu archaicky vytŕčali). Text vďaka škrtom sprostredkoval jadrnosť a sviežosť herecky mimoriadne zrelého kolektívu. Palík však miestami násilne aplikoval do pôvodného diela súčasné narážky, ktoré nepriniesli žiadne výrazný interpretačný posun (Elán, Miro Žbirka či pornhub...). Podkolesin sa napríklad najskôr s gumenou Ančou snaží zorientovať na online zoznamke, no následne sa od tohto aktualizačného prvku upúšťa. Naopak, narážok, ktoré by nám sprítomnili našu žitú realitu, bolo v inscenácii pomenej a tým pádom nedošlo k onej gogoľovskej ironickej výpovedi, keď sa okrem zjavného významu odhaluje hlbšia, odlišná antifráza.

Herecké situácie, intonácia či znalosť vykreslenej skutočnosti ostali na úrovni primárneho významu, pod ktorým sa len sťažka objavili bohatšie podtexty. Najviditeľnejšie boli v postavách troch úlisných funkcionárov, ktorých bolo možné si asociatívne vzťahovať ku konkrétnym predstaviteľom verejného života. Pri pohľade na vojnové medaille na hrudi Ževakina mi hned v myсли naskočilo nedávne fiasco poslanca zo strany Republika na oslavách SNP, dôrazné slabikovanie asesora Praženicu evokovalo túto verbálnu úchylku niekdajšieho predsedu Najvyššieho súdu atď. Iba Aničkin neuzatváral tento triumvirát starých mládencov zreteľnejšími alúziami.

Ako najproblematickejšia sa ale ukázala prízemnosť viacerých nevypointovaných gagov (puča v rúžku, bobor, neustále zvýrazňované poťahovanie nosa u Kočkareva ako symbolu jeho „mafiajskeho“ pôvodu) a plochá interpretácia Agafie. So svojou pasívno-kotkodájucou povahou už môže len v závere dostať neopodstatnenú facku od Kočkareva, pričom ona na to ani len nezareaguje (?). Považujem to za priam nebezpečnú stereotypizáciu ženy.

Ženba však naplnila potenciál zábavnosti skutočnej komédie a divácky „lúbivej“ inscenácie.

Vedeli ste, že v roku 2020 vstúpilo na Slovensku do zväzku manželského 23,8 tisíc párov? Vedeli ste, že išlo tým pádom o najmenší počet svadieb od vzniku Československa v roku 1918?

Uzavretie manželstva je pre mnohých ľudí významným milníkom v ich životoch. Prisahať svojej vysolenej partnerke či partnerovi vernosť na celý život, v dobrom aj v zlom je nielen romantickým upevnením dlho budovaného vzťahu, ale aj zodpovednosť.

Nepríjemnou stránkou manželstva je napríklad taký rozvod. Čoraz väčší nárast rozvodovosti sa hlboko dotýka podstaty ľudskej empatie a vôbec schopnosti dlhodobo udržiavať tak krehký a ľahko pominuteľný fenomén, akým je partnerstvo.

Apropo, svoje o nevestách a ženáčoch, dohadzovačkách a dohadzovačoch vedel (zrejme) aj Nikolaj Vasilievič Gogol'. Jeho slávnu komédiu Ženba divadelnou vlečkou pritiahol na tohtoročnú žatvu prievidzský traktor A a SHANTI v rézii Petra Palíka.

Tento kreatívny vehikel rozhodne nie je hanblivý a ako sa ukázalo, v otázkach manželských záležitostí je veľmi otvorený a vynalezieváv.

Zaujímavosťou je, že z početného osadenstva je zosobášené len malé percento členov. Nieko dokonca stihol aj viacero manželstiev, iný (v tomto prípade iná) zatial ani jedno, aj keď sa veľmi snaží.

V problematike svadobnej etikety padla téma na vhodný výber kyticke pre Agafiu Tichonovnu. Bukréta zložená z agátov či karafiátov by bola príliš pravoplánová. Ovela zaujíma vejší a v istom zmysle aj performatívnejši variant navrhli sami členovia hereckého kolektívu. Možno konštatovať, že zväzok zo spodnej bielizne jedného z hercov prekladaný banánmi by zamiešal osudové karty na nejednej svadobnej hostine. Takisto ikebana zložená z gerbier a iného pohrebného rastlinstva, sťaby symbol pevného a dlhotrvajúceho vzťahu, atakuje prvé priečky v kategórii svadobných obskúrností.

Zaujímalo by vás, akými rôznymi spôsobmi sa dá stráviť svadobná noc? Jeden z hercov sa s autorom tohto článku podelil o skutočne nevšedný zážitok. Celú noc totiž prečkal pri otvorenom okne hľadiac na tmavú nočnú oblohu v očakávaní čohosi neopakovateľného.

A veru mal pravdu. Veď taká svadba je iba pákrát za život.

Pendejo

o svadbach, bukrekach, bukrekach a oknach

Chvíľky poézie

Ustrice

Tomáš Novák nám predniesol Ustrice od Anton Pavloviča Čehova. Tomáš bol aj na stej Žatve, kde sa predviedol priamo na hlavnom stage-i počas slávnostného otvorenia. Už vtedy to bol človek s dušou pre umelecký prednes a nie len tak pre hocjaký iný slovný prejav.

Čo ty a morské plody?

Maximálne ryby, ale ustrice ma nelákajú.

Ani text t'a na ne nenavnadil?

Absolútne nie.

Recituješ ruského autora, ale vyzeráš ako Oliver Twist.

Nepoznám Olivera Twista.

Nevadí, vtip mi nevyšiel...

V závere to trochu vyzeralo, akoby si zabudol text a rýchlo to ukončil.

Pôvodne mi bolo povedané, že sa mám ukloniť až pri potlesku. A ja som si mysel, že ľudia už vedia, že je koniec, ale nikto netlieskal, tak som sa poklonil. Prednes bol teda úplne ukončený.

A čo plánuješ do budúcná? Budeš recitovať aj d'alej? Uvidíme sa tu aj o rok?

Určite áno, lebo ma to veľmi baví. Konkrétny text na ďalší rok ešte nemám vybratý, ale chcel by som recitovať takýchto známejších autorov s vážnejšími tématami. A skôr prózu ako poéziu.

Myšlienka o tvare príbehu

Kristína Balgová je pozemšťanka. Zjavom i výkonom však pripomí-na život z inej galaxie. Napriek tomu, že má dobrú pamäť, asi hodinu po rozhovore prišla s tým, že by si ho rada zopakovala. Ale to si len zle zapamätala tento nezabudnuteľný rozhovor.

Veríš v mimozemský život?

Jasné.

A čo by si spravila ako prvé, keby mimozemšťania prišli na Zem a akurát k tebe domov?

Najprv by som sa s nimi skamarátila a potom by som im ukázala Martin a Dolný Kubín – milujem Kubín. A určite aj dobré pesničky, aby mali štýl.

Zaujímavé destinácie... Ktoré tri veci by si im ukázala v Dolnom Kubíne?

Jednodznačne most cez Oravu (rieku, pozn. red.), to je must-see (musieť vidieť z ang., brat' vzorku z mora z nem., pozn. red.). Určite kultúrak a námestie.

Máš oblúbeného mimozemšťana?

Seba!

A aká je tvoja mimozemšťanská schopnosť?

Mám skvelú pamäť. Pamätam si veľmi veľa vecí, niekedy sice moja pamäť zlyháva, ale to je vekom. A mám strašne dobrú fantáziu.

Spravodlivosť

Stretnúť sa s Jarmilou Ráczovou bolo takmer nemožné. Po recitovaní utekala do BarMusea, kde už fičali prípravy na predstavenie, v ktorom hrala. Nakoniec sa nám to však podarilo neskoro večer v blízkosti DJ setu Mateja Matejku, ktorý hral naozajstné šlágre.

Recitovala si text Slávnostné otvorenie festivalu Scénická Žatva. Bol to zámerný krok, aby si sa sem dostala, alebo to bol náhodný výber?

Kedže toto je môj oblúbený festival, tak som k tomu vybraťa tento text. Čiže áno, aby som sa sem dostala a aby som to celé mohla správne otvoriť.

Nerozmýšľala si nad tým, že by si si poslala CV do NAKA a recitovala by si im pred zatknutím tento text? (všetky ovácie za túto otázku smerujte prosím na inžiniera Mira Dacha, pozn. red.)

Určite nad tým pouvažujem. Treba sa posúvať a myslím si, že toto je ten správny smer.

Kto by si bola z Ligy spravodlivosti (Justice league)?

Superman. To som ja... dušou, ale najmä telom.

Hviezdoslava si si vybrała sama?

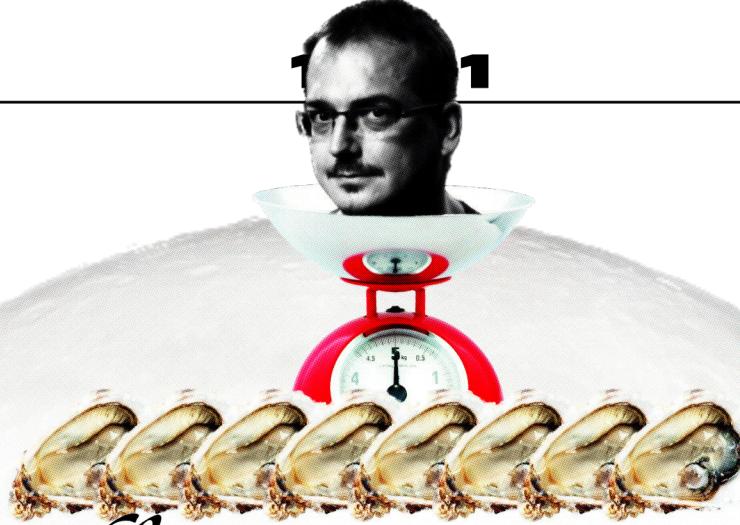
Bol mi ponúknutý s viacerými textami, ale povedala som si, že podme do tohto. Po rokoch recitovania prózy som sa vrátila k poézii a Hviezdoslav je výzva pre všetkých. Bola to veľmi fajn skúsenosť a rozmýšľam opäť nad poéziou.

Vždy recituješ takéto v podstate angažované texty?

Väčšinou recitujem skôr osobné veci.

A čo si recitovala naposlasy?

Text sa volal Vicenzo z knihy Krasojazdkyňa. Rozprávačka videla svojho blízkeho mŕtveho po nehode na motorke. Toto si asociovať s vlastnými skúsenosťami je náročnejšie, ale bola to zaujímavá výzva.

Spravidlivé ustrice na mesiaci

Tomáš Novák pri prednese poviedky Antona Pavloviča Čechova Ustrice najprv sugestívne postaví okolo seba kulisy mesta svojho detstva, stvorí nostalgicko-tajomnú atmosféru príbehu, a potom sa nechá pohliť mágiou nečakaného a prekvapene opisuje, čo sa s ním deje. Mladý recitátor vie diváka viesť obrazmi dávno strateného sveta, vie nás prekvapíť náhlym strihom v nálade, v temporytme. Ked' ho niečo vytrhne z toho pomalého tempa návalu spomienok a ocitne sa v stave, ktorý akoby nevedel ovplyvniť, deje sa s ním niečo mimovoľné. Tomáš Novák vie takisto sebaisto popísať svet poviedky, ako dokáže presne navodiť ten čudesný vnútorný zápas hlavného hrdinu, ktorý robí to, čo nikdy nechcel, čo sa mu hnuší, ale čomu je jednoducho vydaný napospas a musí to absolvovať: ochutná ustrice. Je to symbolický, až rituálny akt, do ktorého sa premieta vzťah s otcom, vzťah k vlastnej chorobe a vlastnému telu, a vzťah k ostatným a k okoliu. Prostredníctvom neho rozprávač zistí, že telo sa nedá vždy ovládať, že občas sami seba prekvapíme a jednoducho niečo t'ažko vysvetliteľné a pochopiteľné nad nami prevezme moc, je to boj s vonkajšími a vnútornými démonmi. Tomáš Novák tento biohororový psychotrip absolvouje presvedčivo a bez ujem.

Kristína Balogová pôsobí ako extravagantná bytosť, ktorá s rozšírenými zrenicami a s nepravdepodobným úsmevom porozpráva trošku didaktický, trošku úsmevno-

poetickej a trošku melancholický príbeh Etgara Kereta Myšlienka v tvare príbehu. Táto novodobá bájka hovorí o večnom konflikte medzi konvenciou a originalitou, o vzťahu medzi tými, ktorí chcú poriadok, jasné pravidlá a uspokojujúci pocit bezpečnosti, a tými, ktorí veria fantázii, ktorí pudovo majú v sebe zakódovanú vzburu, ktorí poriadok musia narušiť a neustále prekračujú pravidlá. Postoj recitátorky je jasný, naše sympatie má mladík, ktorý vždy ide vlastnou cestou a preto má neustále konflikty. Možno by si aj druhá strana zaslúžila zamyslenie nad možnosťami svojej pravdy, už len preto, lebo konflikt je vždy zaujímavejší medzi vyrovnanejšími stranami. Kristína Balogová s hypnotickým oduševnením podáva správu o živote na Mesiaci, s naivným pátosom oživuje karikatúrne postavičky tohto sveta a s clivým vytriezvením zistí, že slová nedokážu všetko vyjadriť a krehký tanec prstov v medzi-planetárnom priestore je niekedy výstížnejší.

Jarmila Ráczová príde na javisko ako rezignovaný čierny tieň. Ruky vo vreckách a program spravidlivosti v hlave. Hviezdoslavovu poému podáva jasne, triezvo a priamočiaro. Vyhne sa pátosu, vyhne sa de-klamácií, vyhne sa Hviezdoslavovi, ked'že divák môže mať pocit, že počúva program a výzvu aktivistky, ktorá akoby vystúpila z priestoru a času. Hovorí bez kompromisu a bez lyrického balastu o tom, ako by mal byť usporiadaný svet. Je to postoj, je to angažovanosť, je

to naplnenie nejakého atavistického kódu, ale naraz je to aj akoby nevyslovené ospravedlnenie: ja viem, že to každý vie, každý už to počul, nič nové pod slnkom, ale sorry, poviem vám to aj miliónykrát, musí to opäť odznieť, lebo sme nepoučiteľní. A lapidárne pravdy, zdanlivé samozrejmosti sa stále viac zhusťujú a zamotávajú do filozofického, spoločenského a metaforického labyrintu, a ako sa blížime k stále silnejším obrazom, akoby narastala aj tá znepokojujúca rezignácia nášho posla, stále silnie pocit, že hovorí presne a prísne. Ale je tento akt zdieľania informácie a podávania správy aktom konania? Alebo po tomto monológu naša recitátorka-aktivistka zmizne, aby sa vzápäť opäť objavila a zase začala hovoriť o pravde, o spravidlivosti, o lepšom usporiadanií sveta? Hovoríť presvedčivo a múdro, s rukami vo vreckách. S energiou uzavretou do tohto večného cyklu zmeniť svet a vnútornú zmenu nechať na ostatných.

Miklós Forgács

oblieč svojho
Monára

10+1 kuriozita z výstavy Ako sa hľadáme

Výstava Divadelného ústavu **Ako sa hľadáme** o 30 rokoch Slovenskej republiky v divadelných inscenáciách, ktorá je nainštalovaná vo foyer Národného domu a ktorou v piatok sprevádzala Lenka Dzadíková, obsahuje viaceré viac či menej nápadné prepojenia s neprofesionálnym divadlom. Ak ste si ich nevšimli, ste tu správne, pretože si o nich môžete prečítať a následne si výstavu ešte raz (alebo prvý raz) pozrieť s vedomím nových súvislostí!

1. V žilińskiej inscenacji Pravda Svätoplukova (1993) (panel Svätopluk – Slováci na kone) stvárnil hlavnú rolu ochoťnícky herec Milan Mráz.
2. Inszenáciu Živý bič (panel Trauma Jozef Tiso) režírovala oblúbená porotkyňa neprofesionálnych prehliadok Alena Lelková.
3. Jednou z najznámejších režisériov, ktoré vyšli z neprofesionálneho divadla, je v súčasnosti Sláva Daubnerová. Na výstave nájdete fotografiu z jej veľmi úspešných autorských sólových inscenácií M.H.L. (panel Kde sú slovenské ženy) a Solo lamentoso (panel Divoká chuť slobody) a z inscenácie Povstanie, ktorú režírovala v Divadle Aréna (panel Trauma Jozef Tiso).
4. Jeden z členov poroty tohtoročnej Scénickej žatvy, Tomáš Žižka, je autorom scény k inscenácii Tajomstvo domu Skuteckých v Bábkovom divadle na Rázcestí (2009) (panel Odkazy socializmu).
5. Divadlo GUnaGU bolo pôvodne študentské ochotnícke divadlo, ktoré vzniklo v polovici osemdesiatych rokov a profesionálizovalo sa v deväťdesiatych rokoch (panely Odkazy socializmu a Divoká chuť slobody).
6. Podobne aj Divadlo Pôtoň (panel Divoká chuť slobody) bolo pôvodne neprofesionálne zoskupenie, ktoré dokonca na Scénickej žatve 2003 získalo Cenu za tvorivý čin rok a za inscenáciu Antigona (l'amourt) v réžii Ivety Ditte Jurčovej. Tá sa onedlho na to stala aj spoluorganizátorkou Scénickej žatvy v tandemе s Michalom Dittem.

7. Na paneli Divoká chuť slobody nájdete článok z Denníka N o zrušenom predstavení inscenácie Kováči breznianskeho Divadelného súboru Jána Chalupku. Predstavenie sa prerušilo na príkaz vtedajšieho župana BBSK Mariána Kotlebu. Mnohí neprofesionálni a profesionálni divadelníci vtedy vyjadrili breznianskemu súboru podporu.
8. Na paneli Folklór, kroje a hejslováci nájdete meno režiséra Petra Palika, ktorý pravidelne spolupracuje najmä so súbormi "A" a Shanti.
9. Jedným z najznámejších dvojdomých režisériov, ktorý pravidelne tvorí v neprofesionálnom divadle, z ktorého vyšiel, ale aj s profesionálnymi hercami, je Blaho Uhlár. Na paneli Súčasná slovenská sebareflexia je záber z inscenácie Postfaktótum (2017) Divadla Stoka. Pozorní si tiež na paneli všimnú meno Šimona Spišáka, oblúbeného režiséra nitrianskej ZUŠ J. Rosinského.
10. Málokto vie, že profesionálna režisérka Júlia Rázusová viedla ešte v časoch štúdia na Prešovskej univerzite študentský súbor Raqua. Do Prešova sa po štúdiu na VŠMU vrátila a vytvorila tam o. i. inscenáciu Moral insanity (panel Súčasná slovenská sebareflexia). S neprofesionálnym divadlom je späté aj meno Michaely Homolovej, najmä v spojitosti s divadlom GONG (panel Všetci sme slovenské divadlo).
11. Na príprave zborníka Green Dráma participoval ako odborný garant Miloslav Juráni, ktorého ste mohli na tohtoročnej Scénickej žatve zažiť v prvý deň s jeho prednáškou o ekológii v divadle.

Lenka Dz. a Maš.

MRTVÍ PŘED SOUDEM

Omn ut veniam assum
enda. Inventore sit in laud
tium minima eius. - Feld' o

Z HODNOTENIA OBILNÝCH KLASOV SPOJENIA, DIVADLO FALANGIR, KOSTOLIŠTE,

Jakub Molnár: Čo vás inspirovalo?

Herec: My sme mali knihu, niektorí ju aj čítali.

Jakub Molnár: Som rád – neviem, či je dobré použiť slovo „rád“ – že som rád také niečo videl, lebo nie som rád, že niečo také vidím.

Tomáš Žižka: Ľovek je stádo.

Miklós Forgács: Bohužiaľ sa objavia aj tie palice. To je druhý problém. Palice sú sterilné, vyprázdené predmety.

Miklós Forgács: Keď malujeme, na čo použijeme igelit? Ochránime niečo...

Jakub Molnár: Alebo zakryjeme.

Miklós Forgács: A ešte to je zaujímavé, že igelit rozmazáva obrys.

Miriam Kičiňová: Myslím, že sme sa dotkli všetkého.

Miriam Kičiňová: Neodporúčam skúšať ani tie alkohole, ani tie šikany.

Tomáš Žižka: Ani tie jointy.

Miriam Kičiňová: Ani tie jointy.

Miklós Forgács: Naopak, treba to vyskúšať!

ŽENBA, DIVADLO „A“ a DIVADLO SHANTI, PRIEVIDZA

Jakub Molnár: Harabinovská intonácia. Bolo to tam?

Súbor: Bolo.

Jakub Molnár: (o ženách) Asi by som ich rád objal všetkých.

Štefan Orság: Po vyhodnotení.

Jakub Molnár: Boli tam fajn aktualizácie... Gumené Anče... Niektoré nápady boli na hrane.

Lenka Dzadíková: Niektoré na hrane, niektoré za hranou.

Lenka Dzadíková: Mentorka vzťahov – to je veľmi trefné. Ale niektoré vtípky možno vyhodiť, nie je ich veľa. Možno tri. Nafukovacia panna, aj vagína, aj porno.

Stanislav Baran: Ak môžem, tá vagína je súčasťou tej panny.

Štefan Orság: On je odborník na nafukovačky.

Lenka Dzadíková: Vagína je pre mňa pomerne nôvum.

Miklós Forgács: Vaším autorom nie je Gogol. Ale Ray Vasilievič Cooney.

Miklós Forgács: Herecky to bolo bravúrne. Občas.

Miklós Forgács: Prepáčte, že som trocha prísnejší. Mám dve dcéry, takže som čestný feminist.

Miklós Forgács: Ženská sexualita. To je veľká téma.

Štefan Orság: Ja ženy nebijem, típnu mi ruky.

Lenka Dzadíková: Kvečo potrebuje dramaturga alebo dramaturgičku. Už asi dvadsať rokov.

Súbor: Ježiš.

Miriam Kičiňová: Ja som mu robila dramaturgičku.

Štefan Orság: A bil vás?

Miriam Kičiňová: (pauza) Nie.

PATRÍCIA DEMETEROVÁ: VÝŤAH, KTORÝ ŠIEL AŽ DOLU DO PEKLA (prednes)

Miriam Kičiňová: Chce sa niekto napojiť?

Miklós Forgács: Chcem chcieť?

Miriam Kičiňová: Chci chci.

Miklós Forgács: Otvárajú sa sexuálne čakry. Keď treba ventilovať pudovosť, tak sa nám zíde peklo, to malé salónne čertisko sa vynorí vo fraku.

Miklós Forgács: Nás už niečo len tak nešokuje. Keď sa pozrieme, čo bolo erotické pred päťdesiatimi rokmi a čo dnes, to sú neuveriteľné posuny.

NO LAND, dNO, NÁMESTOVO

Jakub Molnár: Vy ste postcovídový fenomén.

Jakub Molnár: Venovali ste opateru všetkým prostriedkom. Už som bol unavený. Nedali mi ste oddýchnuť v čítaní znakov.

Jakub Molnár: Možno mi budete oponovať?

Miklós Forgács: Budeme.

Miriam Kičiňová: Chceš oponovať hned?

Tomáš Žižka: Mne to evokovalo projekt, ktorý sme robili na Kladně. Kladno Záporno. Záporno. Nie za porno!

MRD zapísal

Vydáva Národné osvetové centrum sa vydáva za to, že toto vydáva Redakčné telo z cnoty: Martina Tkanička Mašlárová, Matej Bukrécia Feldbauer, Emma Bezdeda Vičanová, Michal Ondulóna Onduš, Graflka a zalomenie: Jaroslav Záhradník Dvorský. Foto: Jakub Ko Jančo, Michal Ko Lašut. Tlač: Uspokojivá. Došiel toner.